

Miljø- og finanskriser: Solide argumenter som kunne nådd breiere ut.

Harde fakta

«**S**ammenbruddet» innledes med en kameratanmeldelse: Henning Mankell skriver at Pål Steigan er opprørt over verdens tilstand og urolig for framtida, og at han har skrevet ei viktig bok. I påfølgende forord nevner forfatteren sitt barnebarn og forteller at han er bekymret for framtida og derfor vil skrive en bok.

Denne litt klamme omfavnelsen av leseren innleder fem kapitler om finanskriser, klimakriser, Kina, kapitalismen og «Kommunismen 5.0». Oppgraderingen «5.0» blir litt skuebrød, for forfatteren har få eller ingen nye tanker.

Som sakprosa vurdert er bokas kjennetegn trauste resonnanser, ideologisk og statistisk fundert. Mine stikkprøver tilsier at den tidligere encyklopedisten Steigan stiller med grundig dokumentasjon av sine hovedpåstander. Stilen hans er ellers steil og profetisk: «Kapitalismen vil stable seg på beina igjen. Men den vil ikke komme tilbake dit den var.»

I «Sam-

SAKPROSA

Pål Steigan
Sammenbruddet
Spartacus 2011, 256 sider

menbruddet» får leseren framlagt analysenes faktorer i mange vinklinger, fra «norske» Terra-skandaler til eurokrise. Energikrisen i verdens ledende økonomier kobles til økende fattigdom i EU og USA, alt sett i sammenheng med hele spekteret av foruroligende økologiske hendelser.

Dette gir den gamle AKP-eren gode kort på hånda. Når velferden undergraves av folkevalgte politikere under banneret «nødvendig ansvarlighet», kan nødens reaksjoner fra folk flest få en revolusjonerende legitimitet. Hellas er antakelig bare prøvesteinen i det europeiske dramaet.

Marx' aktualitet gir forfatteren flere ganger besyv på: Kapitalistene «forbereder allsidigere og kraftigere kriser», alt mens fellesskapsmidler pumpes inn for å restituere finansnæring og bankvesen til nye spekulasjoner. Steigan kunne også hentet inn Marx' sykdomsmetafor fra Manifestet: «En epidemi av overproduksjon».

Men når jeg etter 87 sider enda en gang blir fortalt at den globale kapitalismen «som nevnt» er inne i sin verste krise, aner jeg at stoffet ikke er disponert godt nok.

Jeg vil også bemerke at kunnskap ikke lenger kan redde menneskeverdenen. Økokrisene er også et tegn på sammenbruddet av kunnskapsformer og språkbruk. Mange er klar over

klodens dype kriser, men verdens politikere drukner folks handlingsberedskap med vasne språkhandlinger. Må det ikke en grundig mobilisering av sivilsamfunnet til, en ny politisk orden på verdighetens grunn, slik vi har sett spirer til i Wall

” Språket kunne integrert et større menneskebilde.

Street-bevegelsen og på Tahrir-plassen? For ikke å glemme tre fredsprisvinnende kvinner som tenkte det sivile, politiske og økonomiske sammen i sine bevegende og overbevisende taler i Oslo Rådhus i desember.

Hva bidrar Steigan med i denne boka? Han tilfører den offentlige diskusjonen argumentativ soliditet og en aktverdig

rettferdsslengsel. For eksempel er analysene av amerikansk arbeiderbevegelse sterke og forutseende. Men jeg har også lest en bok som kunne nådd flere lesere om språkarbeidet hadde integrert et større menneskebilde. Eksempel: Benevnelsene av barnebarnet påvirker ikke forfatterens språklige valg i nevneverdig grad, og blir dermed retorisk staffasje.

Det viktige Pål Steigan meddeler er et helhetssyn som kapitalismens slavementaliteter unnviker for enhver pris: Konvergensen av økokriser, energikriser og økonomisk krise skjer i en verden der hver minste avkrok er underlagt de samme økonomiske lovene. Klimakollapsen er bare toppen av det smeltende isfjellet, for sivil, økologisk og økonomisk sårbarhet henger i hop.

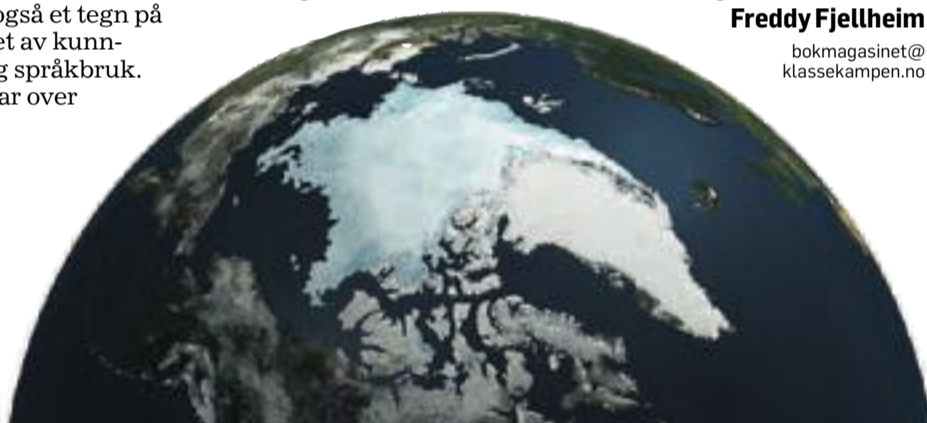
Skolerte lesere kan i «Sammenbruddet» finne en brukbar argumentsamling, om praktiseringen av argumentene inkluderer et menneskelig ansikt.

Freddy Fjellheim

bokmagasinet@
klassekampen.no

TOPP: Satelittbilder viser svingninger i den arktiske isen. Her fra mars 2011 ...

BUNN: ... og her fra september 2011.

FOTO: NASA

Canadaportrett: Et godt reisefølge i nettets tidsalder.

Greie gamle gubber

I høstferien kjøpte undertegnede en guidebok til Roma. Det var bortkastede penger. Boka inneholdt åpningstidene for Colosseum for to år siden og inneholdt et bykart der halvparten av gatene manglet. Nyttig og oppdatert informasjon kommer fra Wikitravel, Google Maps og TripAdvisor. I nettalderen har den gode reiseboka blitt den man leser før eller etter reisen. Den er full av historier, og forteller hva slags stemning som preger reisemålet – ikke hvilken kafé som fikk hvor mange stjerner i 2009, før den stengte. «Hadde eg berre ei elv ...» er en slik bok.

Dag Helleve, Ragnar Hovland og Per Olav Kaldestad er gubber på tur. Det er positivt ment. De er litterære, musikalske og nysgjerrige gubber, som snakker med mennes-

REISESKILDING

Dag Helleve, Ragnar Hovland og Per Olav Kaldestad
Hadde eg berre ei elv så lang skulle føtene fly. Ei reise i Canada

Wigestrand forlag 2011, 198 sider

kene de treffer, assosierer fritt, men ikke planløst, og gjendikter Joni Mitchells «River» på nynorsk når de

skal sette tittelen. *If I had a river so long // I would teach my feet to fly.* De er stemningsskapere.

De fritter ut servitrisene sine om forfatterambisjoner, og legger merke til at terrieren man passerer på gata ligner påfallende på Henrik Ibsen. De skriver vekselvis i entall og flertall, slik at leseren (og anmelderen) aldri riktig vet hvilken gubbe som forteller. *Fair enough.* Vi trenger ikke å vite det. Tonen er den samme: Lett underfundig, fornøyd med tilværelsen. Boka fra Canada er gubbenes femte. «Kulturoversettelse», skrev Thomas Hylland Eriksen om gladguttenes reisebok fra Irland, i 1996. Det passer fremdeles. Gubbenes erfaringer blir våre erfaringer.

Jeg kjenner ikke Canada bedre enn at noe klinger kjent, mens det meste fyller ut

bildet. Landet er mindre i anmelderens bevissthet enn på kartet: En stripe befolkning som hutler seg inntil grensen mot USA, og en enorm tomhet som strekker seg opp mot Nordpolen. Det

” De er litterære, musikalske og nysgjerrige.

er nok av bilde å fylle ut.

Karene er i toppen av CN-tårnet i Toronto, og i Stanley Park i Vancouver. Best liker jeg partiene fra vest, men det er fordi jeg har vært en del i California og får frysninger hver gang en tekst nærmer seg Stillehavet. Slik er kulturoversettelsen – den treffer ulike lesere på ulike

måter. Noe klinger trivielt, noe klinger varmt. Gubbenes reisefølge, i tillegg til Joni Mitchell, er Leonard Cohen, Margaret Atwood, søstre Kate og Anna McGarrigle. Ellers klipper de inn bilder de selv har tatt og bilder andre har malt.

Forfatteres reiser – er de annerledes enn andres reiser? Legger dikterne merke til mer, er de sensitive for opplevelser som går vanlige mennesker hus forbi? Ikke nødvendigvis, men forfatterne rydder seg tid og tar seg betalt for å skrive det ned. Det er verdifullt, når internett fyller behovet for reiseopplysninger. Den litterære reiseboka åpner et rom for å drømme, og det er der den sterkeste reiselysten vokser fram.

Jan Grue

bokmagasinet@klassekampen.no